

We trokken naar de ‘setting’ waar *Black* zich afspeelt, Brussel. Daar ontmoetten we Dirk Bracke en Koen Wauters, politie-inspecteur bij de jeugdbrigade van de Brusselse politiezone West, voor een dubbelinterview. We hadden een boeiend gesprek en ontdekten dat het leven in de Brusselse getto’s niet zwart-wit is...

Dirk, in je vorige boeken heb je al een aantal controversiële onderwerpen behandeld, zoals AIDS, homoseksualiteit en kinderprostitutie. Black gaat over jeugdbendes in Brussel. Waar haalde je je inspiratie vandaan voor dit thema?

Dirk Bracke: Ik werd voor het eerst met jeugdbendes geconfronteerd toen ik een Afrikaans meisje in de gesloten instelling van Beernem ontmoette. Zij had bij de Black Demolition gezeten. Ik weet nog heel goed dat ik achteraf aan de opvoeders vroeg of ze niet de helft van haar verhaal verzonnen had. Het leek zo ongeloofwaardig, maar de opvoeders verzekerden me dat het zo in haar dossier stond. Ik dacht ‘als ikzelf al zo weinig afweet van jeugdbendes dan zal dit voor mijn lezerspubliek ook wel een vreemde wereld zijn’. Zo is min of meer het idee ontstaan. Het hoofdpersonage Mavela is dus gebaseerd op het meisje uit de instelling die trouwens ook Mavela heette.

Koen, wat was je eerste reactie toen Dirk Bracke op je afstapte en vroeg of je wilde meewerken aan een boek over jeugdbendes? Was je meteen enthousiast of dacht je ‘dit is onmogelijk’?

Koen Wauters: Mijn eerste reactie was eigenlijk nogal dubbel. Ik dacht ‘verdomme, weer ene die daar mee afkomt en ik heb al zoveel werk’. Maar daarna belde Dirk mij opnieuw om af te spreken en toen begreep ik dat hij het meende. We spraken af en het klikte onmiddellijk.

Koen, Black toont aan dat het makkelijk is om in een bende verzeild te raken maar zeer moeilijk om er weer uit te stappen. Zijn er mogelijkheden voor iemand die ermee wil stoppen?

Wauters: Bij een Afrikaanse bende geraak je simpelweg niet weg. Je moet al naar de andere kant van België verhuizen of zelfs naar een ander land trekken, wil je min of meer veilig zijn. Verder moet je van gsm-nummer veranderen en dit nieuwe nummer aan niemand van familie of vrienden geven. Je kan ook maar beter hopen dat niemand van de bende ooit toevallig op vakantie gaat naar de plek waar je onderduikt. Soms spatten deze bendes wel eens uit elkaar, maar met wat pech vormen ze allemaal nieuwe ‘gangs’.

Bij een Noord-Afrikaanse bende ligt dat anders. Die zijn meer familiaal en wijkgebonden en daar kan je makkelijker uitstappen.

Het zijn eigenlijk vooral de minderjarigen die het ons lastig maken. Zij gaan erg ver. Vanaf het moment dat ze 18 worden, zien we dat ze het wat rustiger aan doen. Ze weten dan dat ze vanaf nu echt

streng gestraft kunnen worden en de gevangenis in kunnen vliegen.

Dirk, in Black komen een aantal gruwelijke scènes voor. Wilde je je lezers waarschuwen voor deze wereld?

Bracke: Neen, dat was niet zozeer de bedoeling. Ik was eigenlijk vooral verrast dat ik zo weinig van deze wereld afwist en wilde die daarom delen met mijn lezers. Ik wilde de lezers door de ogen van die gasten uit jeugdbendes laten kijken en hen laten zien wat hun motieven zijn om bij zo'n bende verzeild te raken. Sociale achterstand is de grote boosdoener. Ik geef veel lezingen in scholen en het valt me op dat ik nooit een allochtone leerkracht zie. Ze voelen dat ze achteruitgesteld worden.

Wauters: Die kinderen zien inderdaad hoe sommige van hun ouders die een hoog diploma hebben niet eens werk vinden omdat ze een andere huidskleur hebben. Die gaan dan revolteren tegen de maatschappij. Ze zien het nut niet in van naar school gaan, want wie gaat hen later een job geven? Dan gaan ze liever mensen bestellen, veel makkelijker dan te werken voor een diploma...

Net zoals Marwan in *Black* hebben ze er bijvoorbeeld geen probleem mee om een handtas te stelen. Ze denken 'dan heb ik een beetje meer en zij een beetje minder'.

Black gaat over de beleving van het tienermeisje Mavela in een jeugdbende. Zou het boek een ander verhaal vertellen indien een jongen het hoofdpersonage zou geweest zijn? Met andere woorden verschilt het leven in een jeugdbende afhankelijk van het feit of je een meisje of een jongen bent?

Bracke: Toch wel ja. In een zwarte bende moet een jongen zich voortdurend bewijzen, ze zijn agressiever dan de meisjes hoewel er ook heel gewelddadige meisjesbendes bestaan.

De meisjes hebben meestal een weinig actieve rol in een bende, ze moeten vooral onderdanig zijn en ervoor zorgen dat de leiders het naar hun zin hebben.

Wauters: Noord-Afrikaanse meisjes zal je niet zo snel in een bende zien. Meestal zijn dit weglopertjes die in een bende terechtkomen. Zij slapen dan met de bendeleden om zo zelf een dak boven hun hoofd te krijgen.

Bracke: Dat ik een meisje gekozen heb als hoofdpersonage heeft vooral te maken met identificatie. Ik wilde de fictieve Mavela baseren op de echte Mavela uit de instelling in Beernem.

Heb je eigenlijk nog contact met haar gehad?

Bracke: Ze is uit mijn leven verdwenen. Ik heb wel spijt dat ik haar gsm-nummer niet heb gevraagd.

Heeft ze jouw boek al gelezen?

Bracke: Ik denk het niet, maar ik veronderstel dat ze het wel leuk zou vinden. Ik geloof dat jongeren het 'cool' zouden vinden als er een boek over hen wordt gemaakt.

Mavela, het hoofdpersoonage uit Black, wordt verliefd op Marwan, een jongen uit een rivaliserende bende. Kan je Black ook zien als een modern Romeo en Julia verhaal?

Bracke: Ik heb daar pas aan gedacht toen het boek al klaar was. Ik wou vooral de Noord-Afrikaanse en Afrikaanse bendes met elkaar linken, omdat ik over beide wou schrijven. Normaal hebben deze groepen echter geen contact met elkaar.

Wauters: Het gebeurt inderdaad niet zo vaak dat een Afrikaans meisje en een Noord-Afrikaanse jongen een koppel worden. De Afrikaanse en Noord-Afrikaanse bendes hebben elk hun eigen territorium. De enige plaatsen waar ze elkaar soms treffen, zijn metrostations.

Wat zijn dan juist de verschillen tussen een Afrikaanse en een Noord-Afrikaanse bende?

Wauters: Er zijn wel wat verschillen. Een Afrikaanse bende wil een echte, 'professionele' bende vormen met een chef.

Noord-Afrikaanse 'gangs' ontstaan eerder incidenteel. Het zijn wijkbendes, veeleer losse groeperingen. Zij zijn vooral met kleine criminaliteit bezig: handtassen stelen, vandalisme, mensen beroven... Zo richten ze zich tegen de maatschappij.

Afrikaanse bendes daarentegen zijn gewelddadiger en hebben het op andere Afrikaanse bendes gemunt. Het gaat hen om hun territorium en om dominantie. Ze gaan letterlijk over lijken om 'hun' terrein te beschermen.

Dirk Bracke laat geen enkel item onbesproken; groepsverkrachting, marteling, moord... Gaat het er zo écht aan toe bij jonge jeugdbendes van bij ons?

Wauters: Er is hevige criminaliteit en de zaken beschreven in *Black* gebeuren daadwerkelijk, maar we moeten ook niet overdrijven. We komen regelmatig in contact met groepsverkrachting, rellen, moord zelfs... Maar het is niet elke dag 'kermis'.

Hoe ga je daar dan mee om?

Wauters: Als je bij de politie werkt is het vooral belangrijk om niet cynisch en hard te worden.

Als 'flik' moet je in staat zijn je eigen normen en waarden achter te laten wanneer je de straat op trekt. Je mag niet langer aan je eigen waarden vasthouden, want dan zal je de motieven van die bendes nooit kunnen begrijpen. Zij hebben totaal verschillende denkbeelden dan wij. Zo hebben ze totaal geen notie van een gezinsleven. Een meisje slaapt met iedereen, ze wordt geruild.

Ze zouden zelfs hun eigen moeder vermoorden wanneer deze hen in de weg staat. Ze denken heel zwart-wit maar altijd in hun eigenbelang. Los van alles wat wij normaal vinden...

Denk je dat door de aandacht die nu aan het boek wordt geschonken er nu meer hulpverlening zou kunnen vrijkomen om deze problemen aan te pakken?

Wauters: Ik weet het niet, misschien is dat ook niet de bedoeling van het boek. Het is ook moeilijk om in die getto's te gaan wonen. Ze willen daar geen buitenstaanders, ze koesteren de getto als cocon. Ik vrees dat het zeer moeilijk is om dat te doorbreken.

De oplossing moet op meerdere terreinen worden gezocht. Zo moeten er bijvoorbeeld bouwterreinen voor sociale woningen komen. Je zou eigenlijk een mengelmoes van culturen moeten krijgen. Maar Vlamingen willen niet meer naar hier komen omwille van culturele verschillen en godsdienstoorlogen. Ik zie het niet zo positief in. We hebben hier identiek dezelfde problematiek als bijvoorbeeld in Parijs, Londen, Rome en Milaan. Jeugdcriminaliteit heeft een consequent beleid, een - lik op stuk - beleid nodig. De jeugdstellingen zitten vol en de alternatieve bestraffing is tegenwoordig nogal ingewikkeld. Vroeger kon de procureur des Konings onmiddellijk straffen. Maar nu moet iedereen voor de rechter verschijnen. Wanneer deze een alternatieve straf uitspreekt, gebeurt dat pas 18 à 19 maanden na de feiten. Op dat moment leggen die gasten de link niet meer tussen de misdaad en de straf. Wat tegenwoordig ook het geval is, is dat er geen correctie meer is door de ouders. Er zijn wel ouders die proberen, maar die haken na een tijdje af.

Bracke: Dit is inderdaad een moeilijk punt. Ik heb de idee dat als er wat meer mensen die naar de 0110 concerten zijn gegaan in de probleebuurtten zouden gaan wonen er iets zou kunnen veranderen.

Dirk, over jouw boeken is al vaak opgemerkt dat ze uitstekend zouden zijn om een verfilming van te maken. Wat zou je vinden van een verfilming van Black?

Bracke: Ik zou het wel tof vinden. Het is wel een probleem om Noord-Afrikanen en Afrikanen te vinden die zowel Nederlands praten als kunnen acteren. Momenteel zijn er wel plannen voor een verfilming van *Het Engelenhuis*.

Het einde van Black laat de mogelijkheid voor een vervolg open. Heb je plannen in die richting?

Bracke: Dit is het eerste boek waarvan ik denk: “hier zou ik wel een vervolg op willen maken”. Momenteel ben ik wel aan het praten met mensen over alternatieve straffen. Misschien kan ik dat gebruiken om een vervolg te schrijven. Wie weet...

Ariane Bollaerts en Elisabeth Van Reeth